

Kjøbenhavn's
Stilling og Farer,

i Sommeren 1700.

Et Bidrag til
Den danske Lands- og Søekrigshistorie
udgivet som
Indbydelsesskrift til den offentlige Examens
i det

Schouboeske Opdragelsesinstitut

d. 24 Sept. 1804.

med H. C. M. H. tilhørende

af

M. Lauritz Engelstoft,

Professor i Historie og Geographic ved Kjøbenhavns Universitet, og Sekretær ved
det Kongelige Bibliothek.

Kjøbenhavn, 1804.

Trykt hos Andreas Seidelin,
i Store Kanikæstædet No 45.

*Non votis neque suppliciis muliebribus auxilia Deorum parantur; vigilando, agendo,
bene consulendo prospere omnia cedunt.*

Ikke ved Løfter eller qvindagtige Bonner erholdes Himmelens Bistand; paa Aar-
vaagenhed, Virksomhed, fornuftige Forholdsregler beroer det lykkelige Udfald af Alt,

SALLUST. Bell. Catil. 52.

F o r e r i n d r i n g.

Med hvor lidet Fuldstændighed og Nojagtighed den danske Historie i Almindelighed er bearbejdet, har ingen mere Lejlighed til at erfare, end den, hvis Kald det er at foredragte den fra Cathedret eller ved Skoleundervisning. Dette gælder selv om de Dele deraf, som ere rigere paa Materialier, og have modtaget en omhyggeligere Behandling. Et markeligt Exempel herpaa er Frederik den fjerdes Historie, og af samme det Stykke, som er Gjenstanden for nærværende Arbejde. Højer, Mallet, Gebhardi og Sneedorf kunne være ret gode til en almindelig Udsigt, men Fuldstændighed tor man ikke vente hos dem; den første er desuden utrykt. Riegels, den nyeste og udforsligste, har gjort sig fortjent ved at samle en Del gode Materialier, og hans Grimodighed kan vel undertiden have truffet den rigtige Side af Tinget; men fremmed for al Critik og historisk Konst, skjæv og eensidig i sine Domme, er han baade i Henseende til den historiske Sandhed og til Fremstillesmaaden ofte en upaalidelig Fører. Herved foranledigedes jeg til selv at forske, og saaledes opstod nærværende

Blik paa Begivenhederne i og ved Sundet i Aaret 1700. Jeg har troet, at dette, grundet paa rigtige historiske og geographiske Data, maatte i nogle Henseender vorde lærerigt, i andre interessant, især ogsaa for Hovedstadens Indbyggere og dem, der ere nojere bekjendte med det Lokale. Jeg har derfor ikke allene søgt at rette historiske og geographiske Gejl hos mine Førgjængere, men ogsaa gjort mig Umage for at komme i Besiddelse af haandskriftlige Esterretninger, som vare dem ubekjendte; i begge Henseender har jeg maaske udrettet Noget. De holsteniske Sager har jeg kunst omtalt saa meget, som det var nødvendigt formedels Sammenhængen med Begivenhederne i og ved Sundet; thi disse og ikke hele Krigen beskrives her. Finder Læseren ved Sammenligning, at jeg har været heldig nok til at sætte dem i et fuldstændigere og klarere Lys, end hidtil var stuet, saa vil jeg troe at have leveret et ikke unyttigt Bidrag til den danske Lands- og Søekrigshistorie.

Kjbenhavn d. 31 Mart. 1804.

* Frederik den fierde befandt sig ved sin Regierings Tilstredelse i et misligt Forhold til Holsten. De gamle Stridigheder vare ved adskillige foregaaende Forlig neppe neddyssede end sige bilagte, og i Christian den femtes sidste Dage modnedes de immer mere og mere til aabenbar Krig. Thronforandringen tjente snarere til at be-

* De Kilder, forf. har betjent sig af til nærværende Arbejde, ere: Frederich den fierdes Dagregister af Andreas Bussens; Københavns nye Tidender for Åar 1700; Guds Vognborg om dænd danske Klode og Residenz-Stad København af Peder Witt; Frederich den fierdes Forordninger og aabne Breve for Åar 1700; Eric Tornis Antegnelser til Kong Frederich den fierdes Historie i andet Bind af nye Samlinger til den danske Historie; Viceadmiral Gust Juuls Liv og Levnetsbeskrivelse; Niegels's Udkast til fierde Friderichs Historie; Carl den toløtes Historie af Nordberg; Adlersfelds Histoire militaire de Charles XII; Udkast til svenska Flottans Sjö-Dag af C. G. Tornqvist; Memoires pour servir à l'histoire du XVIIIe siècle par Lamberti; Theatrum Europæum T. XV; Ralph The History of England during the Reigns of King William, Queen Anne and King George the first; The naval History of England by Thomas Lediard; og nogle særligt udgivne Auktstukker; desuden følgende haandskrevne: König Friederich des vierten glorwürdigstes Leben von Andr. Höyer; Tre Auktstukker mss. Reg. No. 2764. 2765 og 2767. 4to; General Henrik Bjelke Kaas's til Voltinggaard Selvbiographie, som Hr. Dr. og Landsdommer Gust. Baden i Nyborg besidder, og nogle mindre betydelige Stykker, som paa vedkommende Steder skal vorde anførte.

fordre dennes Udbrud end til at standse den, og allerede kunde man efter Tingenes Stilling ansee den for uundgaaelig. I Holsten trodsede en ung frigerik Hertug paa sin Souverænitet og sit Svogerstab med Earl den tolte, forstærkede sig med svenske Tropper, byggede Skandser, for at de Danske skulde komme og rive dem ned, med eet Ord udækkede formelig til Krig. Frederik, opmærksom paa sin Rival og ikke mere tilbojelig til at give efter end han, forberedte sig til, med Vaabens Magt at indskrænke de Rettsigheder, som vare Danmark aftrungne i en ulykkelig Tidspunkt, og hverken kunde bestaae med dets Sikkerhed eller Ere. Stark ved Ungdoms Mod og ved mægtige Alliancer saae han selv ikke ugerne en Fejde imøde, hvori han haabede at ydmyge baade Holsten og dets Allierede, Sverrig. Planen hertil var allerede lagt under Christian den seunte, men fuldendtes ved Tripelalliancen 1699 mellem Danmark Polen og Rusland. Ogsaa af adskillige tydste Hysler havde han koste om Hjelp. Guld af sine store Ideer og brændende af Utaalmodighed efter at sætte dem i værk overvejede Frederik maaske ikke tilstrækkelig, hvorvidt Omstændighederne nu strax vare gunstige. Hans Ministre, besjelede af samme Hysler, havde ligesaa lidet gjort sig noget rigtigt Begreb om de Banskeligheder, som de med roligere Overleg havde maattet forudsee. Nogle saa Aars Opsættelse vilde uden Tvivl have sikret det Foretagende et lykkeligt Udfald, som nu endtes med lidet Ere og endnu mindre Fordeel.

Til mindelig Afgjørelse var der da siden Udsigt, uagtet den Umage Engeland Holland og Frankrig gjorde sig for at megle Forlig. En dansk Armee stod allerede ved Travé under Hertugen af Würtzenberg a). Da man fra holstensk Side ikke vilde sloffe de begyndte Skandser, afbrødes Underhandlingerne, og nu rykkede den danske Armee ind i Hertugens Land, besatte en Hob Amtter og Byer, og indsluttede Tønningen, hvor der laaen en Besætning af 4000 Mand. Kongen var imidlertid i Sjælland syssel sat med at giøre de fornødne Anstalter til at betrygge denne Ø mod et muligt Angreb af de Svenske, den eeneste Side, hvorfra han dengang befrygtede nogen Fare. Til den Ende udgik under 8 May hans Forordning om Landbærn, isfolge hvilken enhver Amtsmand skulde optage nojagtigt Mandtal over alt vaabendygtigt Mandstab i sit Amt,

a) Carl Rudolph. Gebhardi Gesch. der Königr. Dänemark und Norw. V. S. 250. (dansk Overs.) nævner hans Broder Ferdinand Vilhelm, der var Feldtmarskal; men baade Højre og Nordberg ansøre udtrykkelig Earl Rudolph som commandrende General. Dog var Broderen ogsaa med i Holsten.

udnævne Officerer, lade oprette Babne og organisere det Hele, ligesom og Borgerne skulle afdeles i visse Compagnier, forsynes med Vaaben og Ammunition og holdes ferdige til Fædrelandets Forsvar b). Ogsaa Herregaards-Skytterne og en udmunderet Rytter af hver Herregård skulle udredes under Oberste Trolles Commando c). Allerede d. 10 May begyndte Borgerkabet at besætte Bagterne d). Ved samme Tid løb en Flade af 29 Linieskibe og 15 Fregatter e) i Søen under Generaladmiral Gyldenlove.

Efter saaledes at have, som han troede, fuldkommen betrygget sig fra denne Side, gik Kongen til Holsten, hvor Tonningen endnu ikke var saa nær ved at overgive sig, som hans Minstre havde gjort Regning paa, og den Uhydighed hvormed man drev Beleiringen, gav just intet synderligt Haab om, at det nogensinde vilde skee. Man indkastede over 10000 Bomber og gloende Kugler uden at ødelægge mere end eetene-
ste Huse, og til sidst gik der Isd i det hele Krudtsorraad. Endelig saae Würtenberg sig nødt til ganske at ophæve Beleiringen d. 2 Jun. f) for med samlet Magt at mod-
sætte sig en anseelig Hær af svenske, brunsvigiske, zelliske og hollandske Tropper, der

- b) Friderich den fjerdes Forordninger og aabne Breve 1700—1701. S. 19.
- c) Nye Samlinger til den danske Historie. II. 2.
- d) Witt Guds Vognborg. S. 4. (Udg. 1737.)
- e) Skribenterne ere noget forskellige i at angive dens Styrke, men dette er efter en authentisk Liste, som Hr. Capitain E. Bleugel i Søe-Estaten har hørt den God-
hed at meddele mig.
- f) Carl den tolvte lod i denne Anledning slaae adskillige Skuepenge, hvoraf nogle
vare meget fornærmelige. Paa en af dem forestilles Hæftningen Tonningen med
de af de Danske forladte Udenvørker, med Overskrift: amat fuga testes (Flug-
ten elsker Vidner). Paa en anden sees en Mand med en Dreng over Kneerne i
Begreb med at pidske ham, med Overskrift: vagiat ne vagetur (lad ham kuns-
sraale, at han ikke skal blive skjedeslös). I Anledning af den Omkrift paa en
anden: angor non tangor, blev der gjort følgende latinske Vers:

Tonningam tangens Rex Danus tangitur ipse;

Si non vis tangi, tangere, Dane! cave.

Hr. Nordberg. I. 3 Cap.

ilede Hertugen af Holsten til Hjælp. Men her var denne General ikke heldigere i at fanke Laurbær. Det heed, at den foreenede Armee var den danske langt overlegen g), og den sidste trak sig immer tilbage. Den var desuden saa slet rustet, at tildeels hverken Krudt eller Gesværer duede. Forgjeves fordrede og ventede Frederik den Hjælp, de med ham allierede tyske Hyrster havde lovet; nogle havde hverten Penge eller Folk, andre lode sig forstørrelse af Kejseren, alle droge de sig tilbage ellers viste sig for et Gyngs Skyld. Sagerne stode saaledes paa en temmelig slet Øod i Holsten. Frankrig havde vel undslaet sig for at tage Partie mod Danmark, og selv sogt at afholde Engeland og Holland derfra h); men nogen egentlig Bisstand var ikke at erholde. Dets tilbudne Megling blev ogsaa unyttig, da Hertugen ikke vilde tage imod den.

Men dette var ikke Alt. Frederik saae sig nu snart bragt i Knibe fra en anden Side, hvorfra han i Begyndelsen intet havde frygtet. Englands Opmærksomhed var dengang stærk spændt paa det faste Land i Anledning af den forestaende Thronvacance i Spanien, hvorfra man hvert Øeblik ventede Budskab om Earl den andens Dod. Det var under disse Omstændigheder Kong Wilhelin meget om at gjøre at tilvejebringe Nolighed i Morden, for med frie Hænder at kunne modsette sig Frankrigs Hensigter. Han havde derfor strax i Begyndelsen villet afgive Danmark et Forlig, og under disse Negotiationer indgaet et hemmeligt Forbund med Holland, Sverrig og Hertugen af Zelle om at tvinge Kongen til en Fred efter det altonaiske Fordrags Grundsatninger. Dette Wilhelms Skridt mod Kong Frederik var maafee ikke en Folge af den blotte Politik — thi den egentlige politiske Hensigt, Fredens Tilveiebringselje, havde ligesaa vel kunneth opnaaes ved at tvinge Hertugen, der desuden var stærk nok ved Alliancen med Sverrig — men synes ogsaa at have haft nogen Grund

- g) Om begge Armeers Styrke ere Skribenterne, som sedvanlig, ueenige. De Allieredes anslaer Gebhardi til 50000, Sneedorf til 40000, Nordberg til 21000, Bussens til 20000, Höyer til 16000; den Danskes angiver Nordberg til 20000, Gebhardi til 18000, Riegels til 16000, Höyer til 12—16000, Ralph til 12000. Det Rimeligste er da — siden man ved saadanne Angivelser immer bør folge den laveste Maalestok — at den allierede Armee har været mellem 16 og 18000, den Danske mellem 12 og 16000.

- h) Ralph. II. 866.

i personlig Uoillie og krænket Stolthed. Kongen af Danmark skal nemlig en Dag ved Læsselet, da Talen faldt paa de politiske Conjecturer, have sagt, at siden Vilhelm laae i Ueenighed med sit Parlament, saa vilde han ikke være i stand til at gjøre meget i Europa; denne skal have faaet det at vide og sagt til Marquis de Foret, som var ansat ved det danske Høf, men dengang i Kong Augustus's Dienste, at han skulde lade Danmark sole, at han immer var i stand til at gjøre noget i Europa i).

Da nu alle Underhandlingerne blev frugtesløse, og Fiendtlighederne begyndte i Holsten, blev isfolge hñt Forbund besluttet at sende en engelsk-hollandsk Glaade til Sundet for der i Foreening med den svenske at trænge Danmark til at give efter. Videre gik dens Bestemmelse ikke, skjont Carl den tolvtte og Hertugen formodentlig allerede udkastede langt større Planer mod dette Rige. Disse Rusninger blev ikke Kongen af Danmark ubekjendte, og som en Folge deraf gav han allerede ved en Ordre af 1 Junii sin Glaade Befaling at forfoje sig ind i Sundet k), dog med det udtrykskelige Tillæg intet fiendtligt at foretage enten mod den svenske Glaade eller de engelsk-hollandske Eskadrer. Denne Befaling blev for saavidt tilhagekaldt ved en seunere af 9 Juni, at det nu blev paalagt Gyldenlove, paa ingen Maade at tillade Glaaderne at foreene sig, og i Lifsælde af voldsomt Forsøg at fordrive Magt med Magt 1).

- i) Lamberti I. 63. Ralph a. St. 863. Jeg finder denne Anecdote saa meget mere troelig, som der i Grunden ingen overvejende politisk Karsag var, hvorfor Vilhelm heller e skulde tage holstenkend dansk Partie. Har ikke Historien utallige Exempler paa, at private Evidenskaber har sejret selv over de vigtigste politiske Grunde? Var det maaske af Politik at Frankrig 1756 forbundt sig med Østerrig for til dettes Fordeel at udtømmes i Europa og tilintetgøres i Indierne? Var det maaske Politik som bevæbnede Ruslands Elisabeth til at bekrige det østerrigiske Huses opstigende Rival?
- k) Gust Juuls Levnet S. 117.
- 1) Kønigl. Majt Ordre an den Hrn. General-Admiral-Lieutenant Ulrich Christian Gyldenlov, wie nehmlich die Conjunction der Schweden und beyder combinirten Escadren allen Flethes zu verhindern. Datirt Nendesburg den 9ten Junii 1700. ms. Reg. 2765. 4. I denne Ordre omtales ogsaa den foregaende af 1 Junii.

Som man ventede, viste sig mod Slutningen af Junii en foreenet engelske-hollandsk Flaaede ved Mundingen af Sundet. Den bestod af 23 Linieskibe, og fem Fregatter, foruden tre Brandere og et Bombarderskib m), og fortes af Admiralerne Rooke og Allemonde. Den første havde som Overstcommanderende hemmelig Instruction, i eet og alt at efterkomme Hertugens Besalinger n). Den danske Flaaede, underrettet om dens Ankomst, havde lagt sig op under Helsingør, og gjorde sig færdig til Slag, i Tilsælde af, at de skulde forsøge at gaae igennem uden Tilladelse. Imidlertid lod Gyldenlove strax, da de d. 26 Juni havde ankret udenfor Kronborg, forespørge om den egentlige Hensigt af deres Komme, hvorpaa Svaret var, at den blot gik ud paa, at forhindre Fiendtligheders Udbrud i Østersøen, men at man forlangte fri Gjennemfart. Dette aflagt Gyldenlove ligefrem indtil nærmere Forholdsregler kunde indhentes fra Kongen, og forbod imidlertid alle Skibe at tilsøre den combinerede Flaaede mindste Provision; blot de to Admiraler fik Tilladelse at hente nogle Krigsrissninger fra Helsingør. Man holdt under disse Omstændigheder et Krigsraad, hvad man skulde gjøre i Tilsælde af at de engelske og hollandske Eskadrer vilde søge at komme op, og den svenske, som man vidste var udlobet, at komme ned igennem Neden, for Kongens bestemte Besalinger indløb; fremdeles, om man ikke kunde hindre begge Partier i deres Passage gjennem Flinterenden o), hvor de Svenske sagdes at have lagt

m) Specifikation hos Tornqvist II. 11.

n) Hertugens Fuldmagt eller saa kaldte Commission til Rooke kan læses hos Lamberti I. 50.

o) For at forstaae dette og det følgende er det nødvendigt at have et rigtigt Begreb om Søepassene og Dybene i Sundet ved Kjøbenhavn. For dem, som ikke ere tilstrækkelig bekjendte med det Lokale, vil jeg tilføje følgende geographiske eller hydrographiske Oplysninger. Horne Amager og Saltholmen indtage med deres omliggende brede Grunde en stor Deel af Sundet mellem Kjøbenhavn og den modsatte skaanske Kyst, og danne adskillige saa kaldte Dyb eller Nender. Man maae enten østen eller vesten om Saltholmen. Paa den vestlige Side mellem denne Øe og Amager er Drogden, et Dyb, der er saa smalt, at, hvor det er sneverst, to Orlogsskibe ikke kunne gaae jevnført. Imidlertid passerede dog den svenske Flaaede derigennem 1644, før Christian den fjerde endnu havde faaet et Bloshuus anlagt ved Kastrup. Paa den anden eller den østlige Side har Saltholmen

Tonder til Kjendetegn paa det rette Dyb, enten ved at lade disse reent borttagte, eller forlægge dem paa urette Steder, eller lade synke et Kartoj i Indgangen. Resultatet af Stemmerne blev, at hvis de Engelske, Hollandske eller Svenske skulde prove paa at gaae igjennem Renden, inden der kunde indløbe Forholdsordrer fra Kongen, maatte man føge at forhindre dem med Magt, med mindre Wind og Vejrlig, som vel var muligt, saaledes sojede Flintererne, at de tillige fra begge Sider kunde foreene sig, da Krigsraadet i saa Fald ansaae det alt for betænkligt at sætte Hs. Majestæts Glaade ivove ved at indlade sig i Trefning med dem eller først med den eene og derefter uforbigjængelig strax med den anden. I øvrigt vilde man saavel om dette som i Hensættende til Forholdsreglerne at tage i Flinterenden, først indhente det i Kongens Fra-værelse anordnede Geheimeconseils (den saa kaldte Slotslovs) Betænkning p.). Denne indløb Dagen efter som Svar paa Krigsraadets Horespørgsel, og indeholdt i det Væsentlige, at med Hensyn til Flinterenden kunde man endnu tilføje et fierde Forslag, der for Resten henvilstedes til Generaladmiralens egen Billie, nemlig at giøre Tonderne, isald slige af de Svenske skulde blive henlagte, utjenlige og synke dem for det første, og ikke for Noden blev større at tage dem reent bort; hvad den anden Punkte angik, "nemlig dersom den svenske Glaade ville gaae igjennem Renden,

den saa kaldte Flinterende, der haade er smal, og formedesst enkelte Sandbanker vanskelig at befare, saa at man for Aaret 1700 slet ingen Exempler har paa, at Orlogsskibe har vovet sig derigjennem. Det Farvand, der strekker sig fra Flinterenden ind mod Kjøbenhavn, deles af Middlegrunden i to Løb, hvoraf det østlige kaldes Hollænderdybet, det vestlige Kongedybet, hvilket sidste er den sædvanlige Rhede for den danske Glaade, og fører til Stadens Havn igjennem Løbet, som er Mavnet for Hovedindløbet, der ved en lang smal Grund skiller fra et andet mindre, Syderenden kaldet. Man vil endnu gjøre sig et tydeligere Begreb herom, og med det samme om de historiske Begivenheder, hvis Skueplads Sundet har været, isald man tager et got Soekort for sig, f. Ex. Professor Louis's over Nord- og Østersøen. Naar Riegels I. 300. taler om Flinterenden ved Dragør, saa seer man, at han intet ret Begreb har havt om Sagen. Samme Feil (og flere end den) i Abraham Lehns Beretning hos Riegels I. 293.

p) Soekrigsraadets Resolution af 29 Jun. 1700, belangende hvad raadeligt var at foretage udi den Situation Hans Majts Flode da laae udi, ms. Reg. 2764. 4.

medens de engelske og hollandske Eskadrer endnu laae under Lappen, om det var tjenligt at forlade den Post paa hvilken den kongelige Glaade nu laae for at forhindre dem Medkomsten giennem Sundet, og indlade sig i Trefning med dem," da skulde den saaledes indfalde med dens Motiver under Hs. Høye Excellences Correction: hidtil sillede de foreenede Eskadrer sig an, som at de ingen bestemt Ordre havde til at gaae igjennem, som om de blot vare komne som Venner for at hjælpe til Freden, og vilde blive liggende under Lappen til de sik nærmere Forholdsordrer; skulde de alligevel prøbe paa at passere, saa erklærede de sig for saavidt som Giender, siden det var strirende mod Traktaterne at gaae igjennem med mere end sex Orlogsfibe; neppe vilde de imidlertid, siden den danske Glaade var dem overlegen i Styrke, vove noget fiendligt, saalange den svenske Glaade ikke havde forenet sig med dem, eller var saa nærlig, at den kunde giøre en Diversion til deres Fordeel og falde den danske i Ryggen; dette kunde være at befrygte, isald den svenske Glaade, formedest den danskes Blivende paa sin nu havende Post, sik Lejlighed til at gaae igjennem Renden og saaledes, naar den combinerede til samme Tid erklærede sig, indslutte den og afkjære baade den og Byen Tilsførel; forlod derimod den kongelige Glaade sin Station ved Helsingør, og lagde sig paa Renden for Kjøbenhavn, saa kunde saavel Staden som Amager bedre bedækkes, og om den combinerede Glaade imidlertid kom inden for Sundet, saa kunde man først gisre det af med den, forend de Svenske kom igjennem Renden, især da Lodserne vare ombord paa den kongelige Glaade, og Kjøbenhavns Bunder vare alle optagne — — hvor stor for Resten den Fordeel kunde blive at vorde understøttet af Kronborg i Glaadens nærværende Stilling fremfor de ommeldte Fordele; saa og hvor nær Kjøbenhavn man igien maatte satte Post m. v. overlod man aldeles til Generaladmirals eget Tykke. Saavidt Geheimeconselets Betænkning q).

Imidlertid forbleve begge Glaader nogle Dage i deres mistroiske Stilling mod hinanden, den danske inden, den combinerede uden for Kronborg, og Gyldenløve ventede paa nærmere Besalinger fra Kongen. Naar disse ankom og hvorledes de lode, finder jeg ikke bestemt angivet, men det synes klart nok af det følgende, at de har in-

- q) Den ud Kjøbenhavn ud Hs. Mayes Fraværelse allernaadigst anordnede Slotslovs Svar paa Hr. Generaladm. Gyldenløvs Skrivelse, angaaende hvad Mesurer kunde være tjenligst at tage mod den svenske Flode, og de combinerede trende Eskadrer, dateret Kjøbenhavn den 30 Jun. 1700. ms. Reg. 2767. 4to.

deholdt en Gjentagelse af den forrige Ordre, en Bekræftelse af Conseillets Betænkning, og en Befaling til Commandanten paa Kronborg ikke at skyde paa den combinerede Glaade, naar den gik forbi under Venstabsytringer x), hvorvel Gjennemgangen af saa mange Orlogsfibe var traktatstridig.

I Grunden ventede de to Eskadrer blot paa, at den svenske Glaade skulde komme i Sundet. D. 6 Julii lod den sig see ved Stevns, 48 Sejlere sterk s) under Admiral Wachtmeister. Den danske Glaade, som mærkede, at den vilde sejle igjennem ved Dragør ind i Kongedybet, forlod nu sin Station ved Helsingør og lagde sig d. 7 Jul. tvers for Farvandet ved Mundingen af Kongedybet, just som den svenske Glaade gik til Ankars for Dragør. Neppe havde den danske lettet, for den combinerede gik under Venstabs- og Neutralitets-Forsikringer forbi Kronborg, viste Fæstningen den sædvanlige Ere, som paa lige Maade blev besvaret, og lagde sig for Anker paa det Sted, hvor den første havde ligget t), i Haab om, at den svenske skulde sig igjennem og foreene sig med den; thi Wachtmeister havde fra Helsingborg af ladet Nooke vide, at han vilde benytte den første gode Lejlighed til at gjøre det. Imidlertid forsemit han til de Engelskes store Forundring nærværende gunstige Bieblik v).

Men lad os nu, før vi gaae videre, kaste et almindeligt Blik paa den Stilling, hvori den danske Glaade og Hovedstad befandt sig. Glaaden var paa en vis Maade sat imellem en dobbelt Ild; paa den eene Side de Svenske, paa den anden Engelslænderne og Hollænderne. Var end den danske Glaade enhver især vores eller selv overlegen x), saa gjeldte dette ikke, om de sik Lejlighed til at foreene sig. Til at forhindre Passagen gjennem Flinterenden vare ingen Anstalter gjorte; ikke engang Stykpramme havde man lagt der, da Glaaden neppe havde saa mange som den selv behøvede,

r) Dette siges ogsaa udtrykkelig i Theatr. Europ. XV. 762.

s) 38 Liniestibe og 10 Fregatter. Specification s. hos Tornqvist II. Bilag. B.

t) Witt S. 9. 10. Niegels I, 292. f.

v) Lediard II. 731. (1735. fol.) Tornqvist II. 11.

x) De engelske og hollandske Eskadrer forte i alt 1112 Kanoner, den svenske Glaade 1920, den danske 2684.

og Christian den fjerdes Blokhuse paa Saltholmen var ikke mere til y). Ligesaa lidet havde man tænkt paa at besætte Indlobet ved Dragøe, som dog i Christian den fjerdes Tid havde været vel forsvarer. Hvorvidt man kunde sætte Lid til de Commanderende selv var endnu et Problem. Generaladmiralen var ung og havde ikke bevis, at han forstod noget; von Stöcken ^{z)} havde aldrig været brugt ved nogen Commando, og de andre Admiraler og Flagmænd var tildeels ueenige eller uersarne a). Hovedstaden selv, beliggende lige paa Grændserne, var ikke mere uden Fare end Glaaden. Paa Indlobenes Forsvar var der, som sagt, ikke videre tænkt, end at man havde forstyrret alle Mærker, og selv om ingen Ulykke hendtes Glaaden, kunde dog et Bombardement neppe forhindres. Vilde de Svenske foretage en Landgang, som der var stor Grund til at befrygte, saa var der intet, som kunde hindre Overfarten, da Glaaden ikke kunne komme ud. Paa den hele sjællandske Kyst, ligefra Helsingør til København, var ikke et Batterie, Landværnet var endnu ikke organiseret, Canoner, Krudt og Artillerister manglede allevegne. I Byen selv varer Anstalterne ikke bedre. Garnisonen var ubetydelig, da Soldaterne var enten i Holsten eller ombord. Fæstningsværkerne var i usædlig Tilstand, Kongen var i Holsten, og Commandanten, Generallieutenant Schach, havde ingen bestemt Befaling om nogen Ting, var heller ikke den Mand, hvis egen Conduite svarede til Omstændighederne b). Saal var Glaadens og Hovedstadens Stilling: vi vende tilbage til Begivenhederne selv.

Den danske Glaade var kommen til at ligge mellem den combinerede og den svenske, og uden at agere offensiv, hvortil den ingen Befaling havde c), var blot opmærksom.

- y) Oberstlieutenants Wilsters Betænkning hos Niegels I. 347.
- z) Som commandererede den tredje Eskadre; den anden fortæs af Admiral Giedde, og den første af Gyldenlove selv.
- a) Højers ms. Reg. I. S. 68. Højers Udtryk om Uerfarenhed maae her ikke tages ganske efter Ordene, siden mange af Officererne havde tjent og tildeels udmarket sig under Christian 5.
- b) Ifr. Wilster hos Niegels. I. 345.
- c) Man kan altsaa ikke bebrejde de danske Søofficerer, at de ikke brugte deres Overlegenhed til at angribe og slaae den engelske og hollandske Glaade, inden den for-

som paa at forhindre deres Foreening. Vel gjorde den d. 10 Jul. Mine til at angribe den svenske, men det blev derved, og da imidlertid Fredsrygter udbredte sig og man vidste, at Underhandlingerne var i fuld Gang, saa syntes Alt at hvile i Forventning om Fred. Men Carl den tolvte drev sterk paa, at hans Glaade skulde iværksætte Foreeningen med den engelsk-hollandske, og, da det ikke længere var muligt at komme igennem Kongedybet, befalede han Wachtmeister at gaae igennem Glinterenden. Denne erklærede det for uøjligt, da endnu aldrig Orlogssibe havde passeret den; men for Carl var det en let Sag, og Glaaden skulde gaae igennem d). Det blev iværksat d. 13 Jul. e) med gunstig Wind og Vejrlig, og lykkedes til de Danskes store Forandrings; kun fire f) af de største Skibe stodte paa Grund, men kom dog los igjen og blevet skiftede til Carlskrone for at holhales. D. 17de foreenede de Svenske sig endelig med de Allierede i Marheden af Landskrone, og de tre conjungerede Glaader, i alt 6x Linieskibe g), lagde sig d. 18 ved Hveen, medens til samme Tid den danske Glaade af Grygt for et Angreb, som den maa ikke vilde blive voxen, trak sig ned under Castlet h), syntede Indsøbet med Vrag, og lagde nogle Stykpramme ud for at hindre

eenede sig med den svenske, som Niegels I, 300 siger, at Højer gjør. Men jeg har ikke funnet dette i det Ms. af Højer, som haves paa det Kongel. Bibliothek.

- d) Tornqvist II. 12. Nordberg I. 106.
- e) Witt S. 10. Maar Lediard og Tornqvist henføre det samme til d. 3, saa kommer det deraf, at de følge den gamle Stil. Dette maa og bemærkes ved alle de øvrige Facta.
- f) Tornqvist a. St. Witt siger sex.
- g) Ifølge de ovenanførte Data. I Just Juuls Levnet S. 120 angives de til 67.
- h) Nogle Skibe blevet lagte indenfor Toldboden og Resten i Øbet indenfor Reefskele, (Lediard II. 731.) d. e. ved den nuværende Bom. Ifr. Scheels Udkast af Krigens Skueplads S. 219. Ann. 384, sammenlign. med S. 215. Niegels taler I. 290 i Anmærkningen paa en for ham selv og andre lige uforståelig Maade om Skibeskænder og Hole de Reefs.

Brandere og Bombarderskibe fra at nærme sig i). De Allierede derimod kom højere op mod Rheden og toge en truende Stilling, uden at Rooke lod sig opholde ved den ham af Gyldenløve og den franske Minister Chamilly officiel meddelte Forsikring k), at Kongen allerede havde antaget Engellands og Hollands Møgling i Foreening med Frankrig, siden den engelske Minister Cresset intet havde meldt ham derom eller tilstillet ham nye Forholdsregler. Man seer heraf, at det var virkelig de Engelskes og de Svenskes Forsæt at udøve Fiendtligheder mod Danmark uden fore gaaende Krigserklæring, og Carl den tolvte vilde ingen Tid tage for sin Angrebsplan. Derved skulde hans Landgang bedækkes. Jet Krigsraad blev det da besluttet at foretage et Bombardement l), og en fransk Emigrant fra Rochelle havde udkastet en Plan, efter hvilken man med Bomber og gloende Kugler skulde stikke baade Glaaden og Ress-dentsen i Brand m). København forærede i bange Forventning, da Fienderne om Aftenen d. 20 Jul. kl. 11 begyndte et Bombardement, der varede til kl. 3 om Morgen n). Fra dansk Side blev man dem intet skyldig, men for sildig mærkede de danske Officerere, at de havde begaet en Fejl ved at legge Glaaden saaledes, at Car

- i) Witt S. 11. Gust Juuls Levnet S. 120. Lediard S. 731.
- k) Lediard II. 731. Ralph II. 868. Den sidste bruger de Udtryk, at de Danske fægte at amuse rooke med denne Forsikring, og at det siden blev bevist og erkjendt, „at den var falsk.
- l) Da man nemlig ikke fandt det muligt paa anden Maade at angribe den danske Glaade i dens døverende Stilling. Lediard a. St.
- m) Højre S. 69. Niegels I. 299. Denne Plan blev først tilstillet den svenske Minister Lilienrod, men Forfatteren havde ikke stor Tak. "Cet ambassadeur, siger Lamberti I, 51. ayant amusé pendant plusieurs sémaines le Rochellois, s'en defit brusquement, apres s'en être fait un mérite auprès de sa cour. Cela irrita cet homme là, qui en avertit le ministre de Dannemarck, lui donna la copie du plan, et il n'en fut pour cela mieux récompensé. Cependant le Dannemarck profita de cet avis.
- n) Højre og Gebhardi sige, at Hollænderne gjorde ikke et Skud, men dette strider cabenbar mod andre Esterretninger, s. E. Lediard a. St. 731, Gust Juuls Levnet S. 120.

stellets Cannoner ikke kunde bruges mod Fienden uden at beskadige de danske Skibe o). Nogle hundrede Bomber udrettede dog intet synderligt p), og selv slap de Angribende ikke uden betydelig Skade, som man kunde se af det meget Brag, der dres op. De danske Matroser visste deres sædvanlige uforståede Mod. En Baadsmann dæmpede med sine Køjeklæder en Bombe, der faldt ned paa Schoutbynacht (Contreadmiral) Schenckels Skib. Fire andre grebe behændigen en, der faldt ned i Arkeliet i Chur-prinsen, og veltede den ud af Stykporten i Søen, hvor den ogsaa sprang. Imidlertid skulde det have seet farligt nok ud for Hlaaden og Byen, havde ikke Admiral von Stocken i en Hast faaet nogle Stykpramme ud, som drev det fiendtlige Angreb tilbage q).

I Kjøbenhavn selv var Alt i Bevægelse. Den virksomme Stadshauptmand Meller føjede, uagtet de Hindringer, Commandanten lagde ham iveden, de beste og klogeste Foranstaltninger; Borgerne blevne anviste deres Poster, Vand sat uden for

o) Højer a. St. S. 69. 4.

p) Kun fem Bomber ramte de danske Skibe, og kun 7 til 8 Mennesker satte Livet til. Niegels I. 291. Just Juuls Levnet S. 121. Ralph II. 868.

q) Witt S. 12. Busseus S. 48. Kjøbenh. Nye Tidend. Jul. 1700. S. 50. f. Just Juuls Levnet S. 121. Tornqvist II. 13. Niegels I. 293. f. Theatr. Europ. XV. 760. De Engelske gave sig siden Mine af, at det havde været dem en set Sag at ødelegge den danske Hlaade, om de havde villet. S. Ralph II. 868. Lamberti I. 51. Ralph selv mener, at det ikke var Engellsendernes ramme Alvor, endkont han beviser Uegtheden af den Anecdote, (som ogsaa ansføres af Campbell i hans Værk om Engelske Admirals Bedrifter), at Rooke skulde have sagt til Kongen af Sverrig, at han ikke var kommen for at ruinere Danmark. (Niegels I. 29. har ikke forstaaet Ralph, da han anfører Anecdoten som efter ham). Følgende ere hans Ord: "is it, however, out of Dispute, that this flight Attempt was conducted upon that moderate Principle; for his Swedish Majesty was eager to make use of so tempting an Opportunity; and, in order thereto, press'd the Sea-Officers to waft over the rest of his Forces, which, it is said, the either delay'd or declin'd. Nor is it at all unlikely, that some Expostulations pass'd between that enterprizing Monarch and Rooke on that Occasion." Maalkee; men Bombardementet, som fortsattes i flere Dage, synes dog at have været ganske alvorlig meent.

alle Østre, og da de Svenske d. 22 Jul. prøvede paa at gaae i Land mellem Gyldenlund og Skovshoved, ilede Borgerne ved første Esterretning derom paa Boldene, ifald der skulde være kommet noget paa; men de blevne slagne tilbage af Landfolket, som nu patrouillerede Nat og Dag med Geværer langs Kysten. Efter flere Dages jevnlig afbrudt og fornyet Canonade, som ingen Folger havde, gik alle tre Glaader til Anførs ved Hveen, hvilket gav den danske Lejlighed til at tage en fordeleagtigere Stilling med Hensyn til Castellet. Imidlertid kom Fienden tilbage og bombarderede d. 26, 27 og 28 Jul. Christianshavn med stor Hestighed: men de Danske holdte, hvad Schach paa deres Begne havde lovet Rooke, at Hr. Admiralen skulde fornemme, at man med Krudt og Kugler intet skulde blive ham skyldig. Især blevne de saa eftertrykkelig hilsede fra Amager, Holmen og Christianshavns Bolde, og fra tre Canonerpramme, at de maatte ihast trække sig tilbage, og en svensk Bombardergaflot lade sine Ankere i Stikken, hvilke blevne til Grindring henlagte paa Holmen med en Inscription r). Bomberne gjorde ikke mindste Skade, og faldt paa to vær alle i Søen s). Saaledes havde da egentlig hverken Glaaden eller Byen lidt noget; men Hensigten af Angrebet var alligevel i det Væsentlige ikke forsejlet, thi Earl sik derved frie Hænder til at iværksatte sin Landgang paa Sjælland.

Frederik modtog alle disse betenkelige Esterretninger fra Hovedstaden paa en Tid, da han med Moje holdt sine Fiender Scangen i Holsten, og Udsaldet af Negotiationerne endnu var uvist. Imidlertid glædede og beroligede han sig ved at erfare det Mod og den Zver, hvormed Kjøbenhavns Borgere forsvarede Byen, takkede dem ved et Brev af 27 Jul. for deres Trofast og Midtfærhed, og opmuntrude dem til videre Tapperhed med deres Forsædres Exempel og Forsikring om sin Hyldest og Ejendtlighed t).

Før Bombardement fra Svensiden var Frygten nu temmelig forsvunden i Kjøbenhavn: men en mere væsentlig Fare truede denne Hovedstad. Carl den tolvte gjorde

r) Vernon Voiage en Dannemarc, 164. 463. 464. (Nøtterd. 1707).

s) Witt S. 23 f. Kjøbenh. Nye Tidend. a. St. S. 51. f. Nye Saml. til den danske Historie II. 2. Niegels I. 294. ff.

t) Fred. 4 Forordninger og aabne breve for 1700. S. 26. Det oplæstes paa Raads-huset d. 2 Aug. Witt. S. 32. Nye Tidend. S. 57.

d. 4 August om Aftenen under Bedækning af de foreenede Flaader personlig Landgang mellem Krogerup og Humlebæk $1\frac{1}{2}$ Mil fra Helsingør. Modstanden var formedelst de slette Anstalter v) ubetydelig, i hvorvel man maa lade de commanderende Officerer, især Oberstlieutenant Legel og Amtsforvalter Jens Nostgaard, vedersfæres Ret for deres personlige Mod og Ridkærhed x). Fra dette Diblik af tænkte man ikke mere paa nogen Modstand fra Landsiden; Bonderne lod man gaae hjem, og de unge Karle, Ryttere og Skytterne sendte man til Kjøbenhavn y). Alt Anstalterne i alle Henseender vare saa maadelige blev formedelst indtressende Omstændigheder en stor Lykke for Carl; thi han havde den første Aften ikke faaet uden et saare ringe Antal z) af sine Folk i Land, som vare sprungne i Vandet til Armmene med ham selv, og Dagen efter rejste sig en saa heftig Storm fra Vesten, at ingen Mand eller Baad kunde komme til eller fra Landet, og Transporten maatte aufre under Hveen a). Forst

- v) Alt hvad man havde at sætte imod dem, var 400 Ryttere, 300 Amtsbønder og 6 Egenpundigere.
- x) Kort og sandfærdig Beregning om hvis sig haver tildraget med Landvænet mod de Svenske, som med de Engellænders og Hollænders Hjælp den 4 Augusti 1700 en mil veigs fra Kronborg gjorde Landgang paa Teberups mark. Skrevet fra Helsingør d. 10 Aug. 1700. 4. Kurze Relation wegen der am 25 Jul. (gl. Stil) 1700 auf Seeland geschehenen Descente. 4.
- y) Nye Saml. til den danske Hist. II. 3.
- z) Riegels I. 330. lader højer angive det til neppe 5000 Mand; i det Exemplar, som haves paa det Kongel. Bibliothek, nævnes intet bestemt Aantal; det heder blot "mit weniger Infanterie." Nordberg siger 4 Batailloner I. 108; men Eric Torn fortæller, at Landgangen blot fede med 8 til 900 Mand (Nye Saml. til den danske Hist. II. 3) og General Raas i sin haandstrevne Biographie, at det kun var 5 til 600.
- a) Nye Saml. til den danske Hist. II. 3. 4. Tornqvist II. 14. Denne Storm tie baade Witt og Bussæus med.

b. 6 kunde han faae Resten i Land, i alt en 12000 Mand b), som sloge Lejr c) paa Teberup Mark d). Vel vare 10 danske Fregatter gaaet under Sejl d. 5 for at hindre videre Landgang, men vendte tilbage med uforrettet Sag e). Alle vare eenige i, at dersom der havde været en resolveret Anfører i Sielland med et Par tusende gode Soldater og fornødne Cannoner, saa maatte denne Landgang have kommet Carl dyrt at staae, ja han selv neppe have undgaat at tages til Fange. Men i Kjøbenhavn manglede baade Commando og Enighed. Commandanten Schach turde ikke foretage sig det allermindste uden Kongens udtrykkelige Besaling, og stod paa en spændt God med Borgerkabet, som han ikke engang havde villet udlevere saa meget Artillerie, som behovedes til et Batterie paa Dragoe, forend Enkedronningen Charlotte Amalia maatte tvinge ham dertil. Derover, siger Hbjer, var det troe Borgerkabs Forbittrelse mod denne overdrevne forsigtige General blevet saa stor, at Kongen endog maatte stikke Grosskanzler Reventlov til Kjøbenhavn for at udstæde de fornødne Besalinger og forekomme værre Folger, ligesom ogsaa Schach efter Fredens Slutning siktede sin Afslæed, medens Stadshauptmand Meller formedesst sin Patriotisme og Midkærhed sin hele Levetid igjennem stod i sørdeles Undest hos Kongen. Den totale Forsommelse af rigtige og virksomme Forholdsregler i det gunstige Øjeblik, da Carl var kommen i Land med sine saa Svenske, faaer endnu mere Lys af et Sted i General Kaas's Selvbiographie, som jeg derfor vil hidsætte. "Siden det var Modvind og en stærk Storm, som vedvarede i trenede fulde Dage, kunde Kong Carl, som formedesst Chalouerne og ved at springe i Vandet havde bragt ongesær 5 a 600 Mand paa Landet, ej faae

- b) Hbjer a. St. S. 72. I Theatr. Europ. angives de til 9000, hos Bussens til 14000, hos Mallet til 8000, hos Tornqvist til 10000 Mand Infanterie og 5000 Cavallerie.
- c) Foruden de to under x foranførte Aktstykker kan jenvf. Witt, Bussens, Kjøbenh. Tidender, Nordberg, Adlerfeld og Tornqvist.
- d) I Anledning af denne Landgang opkom en Pennekrig, da Skibspræsten Anders Riddermarch gjorde et Lykønsningsvers til Carl den tolte, hvilket sik Gjensvar af en dansk Poet, og avlede saaledes en Række af Stridsdigte, hvoraf det ene er plumper og grovere end det andet. S. ms. Reg. 2768. 4.
- e) Gust Juuls Levnet S. 127. Tornqvist II. 14. Nordberg I. 107.

Resten af sin Armee saa hastig til sig, og ligesaa lidet det fornødne Antal af Canoner. Hr. Generallieutenant Schach, Commandant i Kjøbenhavn, marcherede ud med en Del af Garnisonen for at angribe Kongen af Sverrig, men da han var kommen til Gyldenlund, vendte han om og marcherede tilbage under den foregivne Marsch, at Residenten var blottet for Mandstab, og der lettelig kunde skee et Oplob re. Hr. Generalmajor Cormaillon f) kom ind fra Armeen, og da saae jeg med mine Øyne paa en Formiddag, at disse twende Herrer paa Store-Kjøbmagergaden udenfor Grosskanzlerens Gaard havde trukket deres Raader mod hinanden, og hørte hvorledes Generallieutenanten meget stærk af Generalmajoren bebrejdedes, at den første ej havde betjent sig af den onskelige Lejlighed til at gjøre Kongen af Sverrig til Krigsfange, allerhelfst der vare flere Folk, hvoriblant to Regementer Curassiers, ved Haanden, end de som marcherede fra Kjøbenhavn. Grosskanzleren stilte de Stridende ad, og Cormaillon, som siden blev Commandant i Kjøbenhavn, spiste til Middag hos Grosskanzleren g)." Af alt dette sees, at Mallets h) Udtryk, "at Landgangen skede presque sans obstacle," og Oberstlieutenant Wilsters i), "at han ikke turde opholde H. Majestæt med Erindringen om den Uselhed, hvormed man modtog Fienden," karakterisere alt for rigtig det hele Forsvar, som blev gjort ved Landgangen. — Til samme Tid havde de Svenske ladet nogle Fregatter gaae til Vesterne for at hindre Kongen og Posten at komme over k).

- f) Carl Damas de Cormaillon, som var med i Holsten, og blandt andre Byer havde besat Staden Slesvig.
- g) Hermed stemmer fuldkommen overens Torms Optegnelser i Nye Saml. til den danske Hist. II. 3. Det heder der: "Morgen den derefter (d. 5 Aug.) blevet twende Bataillons Soldater, et af Marine og et af det Skæckiske Regiment, som om Mitten kom af Floden, udcommanderet med nogle Canoner for at attaqvere de Svenske. De marcherede til Vebek; der vendte de tilbage."
- h) Hist. de Dannem. IV. 310, edit,
- i) Riegels I. 348.
- k) Nye Saml. til den danske Hist. II, 4. Adlerfeld I. 58.

Fra Lejren ved Humblebæk udgav Carl d. 9 August et Skytsbrev til Indbyggerne i Sjælland 1), hvori han lovede dem Sikkerhed paa Personer og Ejendom, og opfordrede dem til at blive rolige ved deres Hjem, Haandtering og Næring. Selv viste han sig yderst naadig. Da man bragte nogle fangne Bonder frem for ham, gav han dem en Rigsdaler hver og sagde til dem: "gaaer nu mine Born enhver til sit Hjem og passer i Guds Navn Eders Henders Arbejde; thi jeg er ikke kommen at sage Eders Undergang, men at støtte Rolighed; har I Noget at sælge, saa bringer mig det hid; det skal blive Eder betalt med rede Penge m.)". Han gav sig jevnlig i Tale med dem, som kom i Lejren, og hørte dem ikke uden Roselse at sige: Gud velsigne Eders Majestæt, I gjor os ikke ont, thi I er vor fromme Ulrikas Son n). Ved denne Nedladenhed og ved den fortreffelige Disciplin, han holdte, vandt han Almuen, som strømmede til ham med Levnetsmidler, saa der blev som et offentligt Torg i den svenske Lejr o). Borgerstabet fra Helsingør anbefalede sig Kongens Beskyttelse og sit Tilsagn derom, med Betingelse at erlagge en Contribution p). Ligeledes kom d. 6 en Deputation af nogle Geistlige og fornemme Borgere fra København, og bad ham seane Staden og især Kirker og Skoler, hvortil han skal have svaret: man skal behandle Eder, som I vise Eder til q). Det synes i øvrigt upaatvivleligt, at hans Hensigt

1) Kongl. Mayz af Sverige nådigste Skydds- och Försäkrings-Bref för samptel, Indbyggjarne på Seeland; Gisvit uthi Fåtlägret wid Humblebæk der sammastådes den 29 Julii (gl. Stil.) 1700. 4to. (trykt i Lund.)

m) Theatr. Europ. XV. 762.

n) Nordberg I. 109.

o) Theatr. Europ. a. St. Niegels declamerer I. 336 noget unyttig mod denne Carls Fremgangsmaade. Den kunde hverken være mere menneskelig eller politisk riktig. Hvorvidt hans Vaaben være retsfærdige eller ikke, er et ganse andet heraf uafhængigt Spørgsmål.

p) Nordberg I. 109.

q) Theatr. Europ. XV. 761. Maaske han ved den Lejlighed har forlangt de 40000 Rd. Brandstæt, som Torm taler om. Nye Saml. til den danske Hist. II. 3

var, at gaae for Kjøbenhavn det snarest muligt, og bombardere den ^{v)}). Denne Plan var blot en Folge af hans egen Grobresyghe og hans Lust til at spille Carl Gustav ^{s)}, uden at de Allierede havde nogen Deel deri; thi det var ikke Englands og Hollands Menning, at Danmark skulde undertvinges, men kun at Frederik skulde nedes til en usfordeelagtig Fred med Holsten. Landgangen selv havde meget mishaget Generalsstaterne, som den der stred mod Carls udtrykkelige Loft, og begge Partier skal, da den skede, have sagt hinanden temmeligt haarde Ting ^{t)}. Det var og saa langt fra, at de Allierede siden, da Freden var sluttet, understottede hans Plan, at de meget mere twang ham til at opgive den, hvorom i det Følgende.

I midlertid gjorde man de beste Forsvarsanstalter, man kunde, i Hovedstaden, der kun var i slet Forsættning til at modtage en Fiende, og syntes i det Hele at være i en Stilling ikke meget usig den af 1658. Men ogsaa den samme Aand besælede dens Indbyggere. Borgerne, som Charlotte Amalia opmuntrede med Ord og eget Mod, vare utrættelige i at øve sig, gjøre Bagter, opkaste Skandser. Canoner blevne efter Enkedronningens ^{v)} Besaling ^{x)} udtagne af Tojhuset til Stadshauptmand Meller og plantede paa Boldene ^{y)}. En kongelig Placat opfordrede Studenterne til at gribte til Vaaben ^{z)}, og disse brave unge mænd syntes blot at have ventet paa et Wink for

^{v)} Og saaledes henvne Tonningen. Derfor lod han slae en Skuepenge, hvorpaa Bombarderingen for Stæderne Tonningen og Kjøbenhavn var forestillet med Over-skrift: par pari.

^{s)} Højer a. St. S. 72.

^{t)} Højer a. St. Gebhardi V. 257 dansk Overs. Mallet a. St. S. 34.

^{v)} Som residerede paa Charlottenborg.

^{x)} Fordi Commandanten satte sig derimod.

^{y)} Witt. S. 38. 39. Nye Saml. til den danske Hist. I. 4.

^{z)} Det er saare lidet, hvad jeg har funnet finde om Studenternes Væbning 1700, og havde Witt ikke indflettet Noget desangaaende i sine opbyggelige Betragtninger, saa skulde vi endnu have vidst mindre derom. Ikke engang i Consistoriums Archiv findes et eeneste Aftstykke opbevaret, og ligesaa lidet nogen anden historiske Esterretning, naar jeg undtager saa Ord i Acta Consist. til 7 Aug.

at forene sig med de øvrige Fædrelandsforsvarere; thi neppe var den Kongelige Oper Fordring a) af Rector Magnificus Dr. Masius bekjendtgjort for dem om Estermøddagen d. 7 August, før endnu samme Dag flere Hundrede lode sig indskrive. Fire Dage efter blev de delede i fem Compagnier, hver paa 200 Mand b), saaledes, at Enhver kunde indtræde i hvilket Compagnie han vilde; selv måtte de vælge Officerere fra Lieutenants-Plads og derunder, men Capitainerne og højere Officerere toges af de egentlig Militære c). Hvad Vitus Bering sagde d) om sin Tids akademiske Corps, "nil incitatius alacriusve hac juventute, ne nescias, innutrita sepientias præceptis ingenia aliquid afferre supra plebem e)," dette gjeldte ogsaa om det nærværende. D. 12 modtog de paa Studiegaarden Gevær fra Tojshuset, og en Oberste Skov blev ansat til deres Chef. Allerede d. 16 trak de fem Compagnier, alle complete og exerc.

1700. "bleef lest een Memorial fra dend Kongelige Raadstue, at Universitetet vilde gifve en Nulla ind paa studiosis, som vare ferdige og kunde gaa til Volds. Vid. Copiebogen pag. ". Men ikke engang i Copiebogen er Aktstykket indført (hvorfør man har gjort vel i at lade pag. staae aaben) og i Raadstue-Archivet har man hverken Brev- eller Copiebog fra dette År.

- a) Denne er heller ikke opbevaret (den af 1658 har man dog); men Witt omtaler saaledes dens Indhold S. 35: "at de skulle drage sig til Mindes sine gamle For-mænds Tapperhed, dem at efterfolge, hvis fornøden gjøres skulle; de skulle der-udover blive forsikrede om Kongelig Majestæts Hyldest og Maade, og skulle saa mange som dertil reserverede vare, angive deres Navne hos Professorerne."
- b) Corpset var altsaa omrent af samme Styrke som det 1801.
- c) Witt S. 35—38.
- d) Obsid. Hafniens. p. 23.
- e) D. e. "Intet kunde tænkes ivrigere og fyrigete end denne Ungdom, paa det Enhver maae vide, at Sjæle, dannede med Viisdommens Grundsætninger, bare noget hos sig, der er oploftet over Mængden." Hvorledes Studenterne udmarkede sig i Wiens truende Belejninger, og under lignende Omstændigheder i Loven, Prag, og flere Steder, er Historikeren bekjendt. Henrich den fjerde havde mange af dem i sin Armee, og pleiede at sige: je prends mes meilleurs soldats de l'ecritoire.

- erinnere des om been gilligt, de fylde jongen og værelanden. Giglede og i den
 fortælling af 13 til 1700 m., hvor der alle dantte underfattet i Gilleland
 alt fra jæreforlønne og på lignende befærdningstiderne en mod Garde Gefædreder tilte
 tilbage 1), lede også ganske sørvestrejle tægne til det almindelige Vandbeforfar. Dette
 vedende bette foregik i Kjøbenhavn, og nogle lignende ved Lüninger i effeling lige
 sådette af alle kompanier k).
- b) Gåsøbanen bør være, findes jeg intet om.
- c) Gåsøbanen tilbage 6. 12 Linijen.
 gæde en Fortælling.
- d) Gåsøbanen fra 1700 til 1750. Det er nærmest et samme med den
 fortælling af 13 til 1700 m., hvor der alle dantte underfattet i Gilleland
 alt fra jæreforlønne og på lignende befærdningstiderne en mod Garde Gefædreder tilte
 tilbage 1), lede også ganske sørvestrejle tægne til det almindelige Vandbeforfar. Dette
 vedende bette foregik i Kjøbenhavn, og nogle lignende ved Lüninger i effeling lige
 sådette af alle kompanier k).
- e) Gåsøbanen fra 1750 til 1800. Det er nærmest et samme med den
 fortælling af 13 til 1700 m., hvor der alle dantte underfattet i Gilleland
 alt fra jæreforlønne og på lignende befærdningstiderne en mod Garde Gefædreder tilte
 tilbage 1), lede også ganske sørvestrejle tægne til det almindelige Vandbeforfar. Dette
 vedende bette foregik i Kjøbenhavn, og nogle lignende ved Lüninger i effeling lige
 sådette af alle kompanier k).
- f) Gåsøbanen fra 1800 til 1850. Det er nærmest et samme med den
 fortælling af 13 til 1700 m., hvor der alle dantte underfattet i Gilleland
 alt fra jæreforlønne og på lignende befærdningstiderne en mod Garde Gefædreder tilte
 tilbage 1), lede også ganske sørvestrejle tægne til det almindelige Vandbeforfar. Dette
 vedende bette foregik i Kjøbenhavn, og nogle lignende ved Lüninger i effeling lige
 sådette af alle kompanier k).
- g) Gåsøbanen fra 1850 til 1900. Det er nærmest et samme med den
 fortælling af 13 til 1700 m., hvor der alle dantte underfattet i Gilleland
 alt fra jæreforlønne og på lignende befærdningstiderne en mod Garde Gefædreder tilte
 tilbage 1), lede også ganske sørvestrejle tægne til det almindelige Vandbeforfar. Dette
 vedende bette foregik i Kjøbenhavn, og nogle lignende ved Lüninger i effeling lige
 sådette af alle kompanier k).
- h) Gåsøbanen fra 1900 til 1950. Det er nærmest et samme med den
 fortælling af 13 til 1700 m., hvor der alle dantte underfattet i Gilleland
 alt fra jæreforlønne og på lignende befærdningstiderne en mod Garde Gefædreder tilte
 tilbage 1), lede også ganske sørvestrejle tægne til det almindelige Vandbeforfar. Dette
 vedende bette foregik i Kjøbenhavn, og nogle lignende ved Lüninger i effeling lige
 sådette af alle kompanier k).
- i) Gåsøbanen fra 1950 til 2000. Det er nærmest et samme med den
 fortælling af 13 til 1700 m., hvor der alle dantte underfattet i Gilleland
 alt fra jæreforlønne og på lignende befærdningstiderne en mod Garde Gefædreder tilte
 tilbage 1), lede også ganske sørvestrejle tægne til det almindelige Vandbeforfar. Dette
 vedende bette foregik i Kjøbenhavn, og nogle lignende ved Lüninger i effeling lige
 sådette af alle kompanier k).
- j) Gåsøbanen fra 2000 til 2050. Det er nærmest et samme med den
 fortælling af 13 til 1700 m., hvor der alle dantte underfattet i Gilleland
 alt fra jæreforlønne og på lignende befærdningstiderne en mod Garde Gefædreder tilte
 tilbage 1), lede også ganske sørvestrejle tægne til det almindelige Vandbeforfar. Dette
 vedende bette foregik i Kjøbenhavn, og nogle lignende ved Lüninger i effeling lige
 sådette af alle kompanier k).
- k) Gåsøbanen fra 2050 til 2100. Det er nærmest et samme med den
 fortælling af 13 til 1700 m., hvor der alle dantte underfattet i Gilleland
 alt fra jæreforlønne og på lignende befærdningstiderne en mod Garde Gefædreder tilte
 tilbage 1), lede også ganske sørvestrejle tægne til det almindelige Vandbeforfar. Dette
 vedende bette foregik i Kjøbenhavn, og nogle lignende ved Lüninger i effeling lige
 sådette af alle kompanier k).
- l) Gåsøbanen fra 2100 til 2150. Det er nærmest et samme med den
 fortælling af 13 til 1700 m., hvor der alle dantte underfattet i Gilleland
 alt fra jæreforlønne og på lignende befærdningstiderne en mod Garde Gefædreder tilte
 tilbage 1), lede også ganske sørvestrejle tægne til det almindelige Vandbeforfar. Dette
 vedende bette foregik i Kjøbenhavn, og nogle lignende ved Lüninger i effeling lige
 sådette af alle kompanier k).
- m) Gåsøbanen fra 2150 til 2200. Det er nærmest et samme med den
 fortælling af 13 til 1700 m., hvor der alle dantte underfattet i Gilleland
 alt fra jæreforlønne og på lignende befærdningstiderne en mod Garde Gefædreder tilte
 tilbage 1), lede også ganske sørvestrejle tægne til det almindelige Vandbeforfar. Dette
 vedende bette foregik i Kjøbenhavn, og nogle lignende ved Lüninger i effeling lige
 sådette af alle kompanier k).

gelig Bemaadning for alle dem, som i den overhængende Fare udmarkede sig ved nogen sædeles mandig og patriotisk Handling; være de af Bondesstanden skulde de besvires fra Vor nedskab for dem og deres Afskom; Andre kunde være forsikrede om passende Belønning og Hæder n). Denne Bekjendtgørelse virkede. Mange Bonder farle meldte sig til Krigstjeneste, glade ved den Udsigt at faae Menneske- og Borgerrettigheder o). Ørens Tillokkelse blev en Spore for Andre, og et frivilligt Corps af 200 Studentere og 100 Jægere oprettede en Lejr en halv Mil fra Kjøbenhavn, og Lejren blev snart forsøgt p). Til Byens eftertrykkelige Forsvar baade fra Lands og Soesiden tilbød en fransk Emigrant La Colombiere de Vulson paa en temmelig prælende Maade sin Tjeneste med adskillige nye Opfindelser i Artilleriet, som han forsikrede vare af saadan Vigtighed, at Sejeren allene beroede derpaa, og at man uimodsigeligen skulde overvinde de Svenske, Engellænderne og Hollænderne, baade til Lands og Vands, dersom man kun vilde tage imod Ingenieurs Tilsbud q). Da denne Fremmede allerede havde anstillet Forsøg efter Geheimeconseillets Ordre, saa er det rimeligt, at man ogsaa har tænkt paa at benytte hans Tjeneste og Opfindelser. Men Freden gjorde dem overflødige.

Kongen var imidlertid i Nørrebro, og saae nok, at der under nærværende Omstændigheder ikke blev andet at gøre end at hjelpe sig med Traktater og give efter, og lykkeligvis forlangte de allierede Magter intet uden Fornyelsen af det altonaiske Fordrag. Alle Vanskægheder jævnede sig nu i stor Hast, og d. 18 Aug. r) sluttedes Fred-

- n) Freder. 4 Forordn. og aabne Breve for 1700. S. 29. 30. Bemaadningsbrevet er dat. Nørrebro d. 15 Aug. Gebhard. a. St. S. 258 siger urigtig 8 Aug.
- o) Théatr. Europ. XV. 762.
- p) Theatr. Europ. XV. 762. Gebhardi a. St. S. 251.
- q) Et, som det lader, egenhændigt Forslag i det franske Sprog, der indeholder en detaileret Opregnsel af hans tilbuds Opfindelser, i alt sex Artikler, gjemmes paa Universitetsbibliotheket i den Rossgaardsske Manuskriptsamling fascicul. 255. Det er dateret Kjøbenh. d. 10 August, og underskrevet La Colombiere de Vulson, Gentilhomme François Refugié.
- r) Bussaus S. 51. Nye Saml. til den danske Hist. II. 4. Witt S. 43. Geb-

den til Travendal paa bedre Villaaer for Kongen end han selv havde haabet; thi han var tilbøjelig til at fåske den med Amtet Segeberg, men det blev afværgt ved den gamle Kanzler Liliencrones Snildhed, som Kongen havde overdraget Fredsunder-handlingerne til. Efterretningen om Freden kom til Kjøbenhavn d. 21^{s)} samme Dag, som de Svenske brøde op fra Humlebæk og satte sig fast ved Rungstedkro t) 2^½ Mil fra Kjøbenhavn, for, saasnat det grove Artillerie kom, formelig at belejre Byen v). Man lod strax fra Hovedstaden af Carl vide den sluttede Fred og anmeldte ham i Frederik den fierdes Navn om ikke at rykke dybere ind i Landet, hvilket dog ikke hindrede ham i samme Eftermiddag at gjøre den omtalte Bevægelse mod Byen x). Då de Svenske havde nærmet sig til Staden efter Fredsbudskabet, og Carl heller ikke endnu havde underskrevet Traktaten, saa vedblev man i Kjøbenhavn at berede sig paa det værste, og endnu om Søndagen d. 22 arbejdede omtrent 1100 Mand af Borgerstabet paa Volden mellem Vester- og Norreport y). Dog Dagen efter undertegnede han. Men vist er det, at hverken han eller hans Svoger var fornøjede med Freden; thi de havde begge sat sig for, at gjøre Erobringer i Danmark. Det var derfor maaskee ogsaa deres Agt at bryde den. I det mindste blev Carl liggende i Sundet og krævede Told af de forbisejlende Skibe, uagter de havde betalt engang ved Kronborg, og nolede ligeledes med at give sine Tropper i Holsten Ordre at forlade Landet. Men da Engælanderne og Hollænderne ikke allene skulde sig fra ham, men endog efter Befaling erklarede ham, at han skulde trække sine Tropper bort fra Stilland, saa

hard. a. St. S. 259. — Mallet figer urigtig d. 13, og andre d. 5 og 8. Adlerfeldt I. 67. 68 har ganske forvildet sig i Tidssfolgen.

s) Witt. S. 43. Nye Tidender S. 58.

t) Skrives dengang immer Rundsted- eller Rundstedkrog.

v) En Plan over de Svenskes Lejr ved Rundstedkroe s. hos Adlerfeldt I. 66 og Nordberg tysk Overs. I. 184.

x) Han meente, figer Adlerfeldt I. 66, at det kun var i den Hensigt at vinde Tid, at man vilde opholde ham med en Efterretning, der maaskee ikke var sand (og som han ønskede ikke maatte være det).

y) Witt S. 43.

begyndte endelig Indstillingen, og d. 4 Sept. blev den sidste Rest sat over. D. 8 hidsede den svenske Glaade Sejl og styrede mod Carlserone, og først da lettede de engelske og hollandske Eskadrer, hvis tidligere Bortgang kunde have haft skadelige Folger for Freden z). I Leiren havde de Svenske efterladt en Bjørn, lænkebunden til en Pal med en død Hest for ved sig, som den ikke kunde nære, hvilket man forklarede saaledes, at Bjørnen skulle betyde de Svenske, Lænken Engellanderne og Hollænderne, som ikke vilde tillade dem at gaae videre a).

I midlertid var Kong Frederik kommen hjem d. 1 Sept. og d. 3 traadde hovedstaden tilbage i fuldkommen Fredsstand. Borgerstabet afslosts ved Milizen, og Studenterne viste sig for sidste Gang under Gevar b), "allerunderdanigst stillende sig for Hs. Kongelige Majestæt paa Slotspladsen, hvor de udi Hs. Majestæts allernaadigste Overværelse ned en før Skikkelighed allerunderdanigst gjorde deres Krigsøvelser, Hans Kongl. Majestæt til saare naadig Fornojelse." c) Da de havde viist Enkedronningen samme Ere, marscherede de igjen til Skudiigaarden, hvorfra de vendte tilbage til fredens Syster, efter saaledes anoen Gang ved deres Exempel at have lært,

z) Højer a. St. 80 f. Nye Saml. til den danske Hist. II. 4. Witt S. 44 f. Bussæus S. 53.

a) Nye Saml. a. St.

b) Witt S. 48. Kjøbenhavns Nye Tidender for Sept. 1700. S. 65.

c) Først efter at dette var leveret til Trykken, faldt det mig ind at eftersee et lidet Skrift, kaldet: Gjenlyd af Danske og Morske Søeheltes og andre Krigeres Tapperhed, udgivet af Lieutenant J. L. Frantzen. Viborg 1783. Da jeg her finder endnu nogle faa Data til Studentervebningens Historie, hvilke Hør. formodentlig har taget af de haandskrivenne Journals, han taler om, saa vil jeg for Fuldstændigheds Skyld tilfoje dem. De fem Haner havde Navn efter Provindserne, og kaldtes: den sjællandske, norske, jydske, svense og holstense. Den første fortæss af Studiosus Oluf Bornemann, en Son af Bisshop Bornemann; han døde siden 1725 som Landsdommer i Sjælland. Den anden blev ført af Studiosus Truels Smidt, som siden blev Generalfiskal. Officerne vare udmarkede med Hjeder paa Hattene og Skærfer efter hver Janes Couleur. Hele Corpset havde deres Hoboister og hvert Compagnie to Tambourer.

at Fædrelandskjærlighed ligesaalidet kan være fremmed for den meest oplyste Nationalungdom som den vabnede d) Minervas Spyd og Skjold upassende e) i hendes egne Sonners Hænder.

Paa saadan Maade endtes, siger Højer, denne syvmaanedlige Urolighed uden stor Ulykke, og Kongen blev, for at tale med en anden samtidig Forfatter, af sine Fiender nødt til at leve i Fred, der gjør Undersætter lykkelige f). Dog — Krigens selv blev en Kilde til Velgjerninger mod Folket, til ny indvortes Kraft i Staten. Frederik havde gjort Erfaringer, der hos ham ikke kunde blive frugtesløse. Han havde lært, paa hvem Staten og Kongehuset kan forlade sig i Nød; paa Nationen

- d) Præsident ingenii Pallas, qvæ præsident armis,
Cumque hasta clypeum docta Minerva gerit.

Hincque neges non est tam jus tueantur et arma,
Nec sint a doctis hæc aliena viris.

G. Georgii Gumpelzhaimeri Gymnasma de exercitiis Academicorum, edid. J. M. Moscherofsch. Argentinæ 1652. 12. p. 214. Denne i den pædagogiske Literatur lidet bekjendte og seldne Bog viser en over sin Tidsalder fordoms fri Forfatter, og indeholder under en vist nok noget gammeldags og smaglos Form Mæget af det, som vor Tids meest oplyste Pædagoger har sagt om intellectuel og physiske Opdragelse, heel ighjemm opfyldt med curiose literære og historiske Noticer. Fortalen er ogsaa værd at læse. At den maa være bleven ilde optaget af Mange, hvis Fordomme den har stadt, giver følgende Distichon til Forfatteren at forstaae:

Dum Studiosorum gymnasmata libera pingis,
Gymnosophistarum frendet ubique cohors.

- e) Da Ludvig den ellevte i Frankrig i Aaret 1469 vilde organisere en ny Borgermis-siz i Paris, hvorunder alle Vaabendygtige skulde høre, og han deri ogsaa havde indbefattet den akademiske Ungdom, fandt Professorerne dette højt forangerligt, og for at afværge det, tilbode Kongen — en ugentlig høstidelig Messe. Se min Afhandling om Universitetet i Paris i Skandin. Museum for 1802. 5 Heft. S. 80. f.
- f) Form i Nye Samling. til den danske Hist. II. 4.

og ikke paa privilegerede Stænder, paa Landets Børn og ikke paa Lejesvende, paa frie Borgere og ikke paa usle Bordnede; thi Slaven

"Han intet Gædreland og ingen Konge har;"

Derfor blevé hans Forordninger om Landmilitien og om Bordnede-Frihed til, Indretninger, hvis høje og patriotiske Formaal, end lange undergravet, forsinket, beskjæpet og til sidst næsten tilintetgjort af Grundsetninger, som den danske Histories Muse ugerne falder i Grindring, det var forbeholdt et seenere Olds Christian og Frederik at realisere til Tsvillingrigets Lykke g). Han var bleven gjort opmærksom paa Manglerne i Landets Forsvarsvæsen fra Søsiden, og allerede 1701 maatte Oberst-Lieutenant Wilster omresse Sjællands samt Smaavernes Søskyster for at opgive de hensigtsmæssigste Midler til deres Beskyttelse h). Nyten af disse og flere Anstalter, foranledigede ved hin forte Krig, erstattede fuldkommen dens lidet heldige Udfald, og lagde Grunden til, at Frederik siden kunde træde op med fornyet Styrke, haandhæve Rigets Anseelse i og uden for Norden, og gjenvinde Provinser og Nettigheder i), der vare tabte paa en Tid, hvor Kongemagten var en Skugge og Folket — et Navn.

- g) S. Professor Myerups historisk-statistiske Skildring af Tilstanden i Danmark og Norge. I. 449—516.
- h) Naar man sammenligner Wilsters Rapport (Niegels I. 345. f.) med Kammerherre Scheels Bemærkninger (Krigens Skueplads S. 230 ff.) saa har man uden Tivil i disse to lyndige Mænds Forslag det Væsentlige af hvad der hører til en god Forsvarsplan for Sjællands Kyster.
- i) Det er bekjendt, at Frederik 4 filte Holsten ved Slesvig og de Svenske ved Toldfriheden i Sundet.

P. S. Paris d. 31 Aug. 1804.

Jeg erfarer af en Skrivelse fra Gædrelandet, at Julihøstet af Minerva indeholder et hidtil ubekjendt Auktstykke til Historien af den Epoke, som nærværende Program er bestemt til at oplyse. Det er kommen for sildig til min Kundskab for at jeg dennefine kan benytte det, men det er mig kjært, at det, som man skriver mig, tjener til at bestyrke mine Deductioner, og jeg forbeholder mig at gjøre Brug deraf, isald nærværende Afskriftning oplever nogen ny Udgave, eller jeg ved anden Lejlighed kommer tilbage til samme Epoke.

Forfatteren.

*

Den offentlige Examens, som har foranlediget dette Indbydelseskrift, er den ellevte i det Schouboeske Institut. Det har siden dets Oprettelse aarlig afgivet unge Studerende til Akademiet, hvorflejden erholdt Udmærkelse, alle de øvrige den beste Karakter. I Foraaret dimitterede det til Universitetet

Ole Lund Bang

en Son af Hr. Professor og Dr. Med. Bang i Kbhvn.

(Bemeldte O. L. Bang erholdt *Laudab.* med Udmærkelse:)

Endvidere afgik til den for Jurister anordnede Preliminair-Examens:

Ernst Christopher Detlef Greve af Reventlow

Einar Carl Detlef Greve af Reventlow

Sønner af Hans Excellence Statsminister og Kammerpræsident Hr. Geheimer Raad Greve af Reventlow, Ridder af Elefant-Ordnen.

Oluf Rudolff

en Son af Hr. Thehandler Rudolff i Kbhvn.

Hans Høg

en Søn af Korumaaler Hr. Høg i Kbhvn.

De to Første erholtede Karakteren: *Admissus cum laude*
og de to Sidste: *Admissus*.

De, som i dette Efteraar dimitteres til Universitetet, ere følgende:

Johan Anton Lyngé

en Søn af Hr. Kancellieraad Lyngé, Secretair og Kasserer ved det
Classenske Gidei-Commiss i Kjøbenhavn.

Christian Frederik Otto v. Benzon

en Søn af Hr. Kammerherre v. Benzon til Christiansdahl i Flyen.

Anders Faaborg Mülertz

en Søn af Hr. Kjebmand Mülertz i Kallundborg.

John Carl Johnsen

en Søn af Hr. Directeur og Kasserer Johnsen, ved Addresse-Comptoirer i Kbhvn.

Johan Christian Weisvoigt Nielsen

en Søn af Hr. Justitsraad og Hof-Inspecteur Nielsen i Kbhvn,

Joachim Christian Henrichsen

en Søn af Hr. Postmester Henrichsen i Ningsted.

Frederik Christian Printzlau

en Son af Hr. Kammeraad Printzlau, Kasserer og Bogholder
ved det Kongel. Danske Theater i Kbhvn.

I Oberensstemmelse med den tagne Beslutning (s. Indbydelsesfristet for 1802),
aarlig at indfore i Programmet en Fortegnelse paa de unge Mennesker, som i fore-
gaaende Skoleaar ere udgaede fra Institutets øverste Handelsklasse, efter
at have opnaaet den Grad af Kundskaber og Dannelse, at de derfra kunne ansees
dimitterede: anfares her navnlig folgende Elever, der i sidste Aar ere udtraadte
af bemeldte Klasse som modne til deres Bestemmelse.

Marcus Christian Bech

en Son af Hr. Grosserer J. Bech i Kbhvn., afgaaet til sin
Hr. Faders Comptoir,

Nicolai Andreas Christian Nothe

en Son af Hr. Commissionair Nothe i Kbhvn., afgaaet, indtil videre,
til sin Hr. Faders Comptoir.

Otto Christian Lind

en Son af afdøde Hr. Proprietair Lind til Grevensvænge ved Nestved,
afgaaet til Hr. Grosserer Frederici's Comptoir i Kbhvn.

Josias Feddersen

en Son af afdøde Hr. Feddersen, Sognepræst til Kalkenkirchen i Holsteen,
afgaaet som Copiist ved H. K. H. Kronprindsens Civile Departements Comptoir.

Man kan ifolge den antagne Grund sætning hverken denne Gang eller for Fremtiden bekjendtgøre Navnene endog saa paa de mest haabefulde unge Mennesker, som have forladt eller fremdeles maatte forlade Institutet, før end de have fuldendt det for den overste Handelsklasse bestemte Cursus. Dog undtages de Elever, som med en udmærket Karakter træde over til Kadet-Akademierne, da disse fra hvilken Klasse de end maatte udgaae, ansees at have opnaaet det for dem i Institutet bestemte Maal.

Den offentlige Examen tager sin Begyndelse den 24 Sept. om Eftermiddagen Kl. 4, og fortsættes de følgende Dage alle Klasserne igjennem. To af Kandidaterne holde hver en fort Tale, den ene ved Examens Aabning, den anden ved dens Slutning. Den sidste Dag er bestemt til offentlig Provelse af Pensionærernes og andre deltagende Elevers Fremgang i gymnastiske Øvelser. Tilsidst steer Præmiernes Uddeling, en Handling som ledsages med en Tale af Hr. Pastor Pavels, og en Kantate, hvortil Ordene ere af Hr. Kammerjunker Schack v. Staffeldt, og Musiken af Hr. Syngemester Zink den ældre.

